

УДК 378.048.2

DOI 10.18372/2786-5487.1.16636

Косова Тетяна

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Антипенко Надія

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ
ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 072**

***Анотація.** У статті розглядаються проблемні питання щодо розробки та подальшої реалізації освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії з спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», з урахуванням специфіки проведення наукових досліджень в сфері авіаційної галузі.*

***Ключові слова:** фінанси, науково-освітня програма, авіація, доктор філософії.*

***Annotation.** The article considers problematic issues related to the development and further implementation of the educational and scientific program of training doctors of philosophy in the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance", taking into account the specifics of research in the field of aviation.*

***Key words:** finance, science and lighting program, aviation, PhD.*

Згадаємо, що ще до недавнього часу статус «доктор філософії» – саме так розшифровується аббревіатура Ph.D – був прерогативою розвинених країн

західного світу. Після реформ 2014 року в Україні дисертація Ph.D стала аналогом кандидатської дисертації.

Відповіді на, здавалося б, складне питання про отримання нового статусу лежать на поверхні. Фактично, в наших реаліях, зміна назви не спричинила серйозних по суті змін. Це аналог захисту кандидатської дисертації [2].

В першу чергу, зауважимо, що розробка освітньо-наукової програми на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», проходить в рамках досягнення місії та цілей, що визначені в Стратегії розвитку Національного авіаційного університету (НАУ), а також стратегіях національного та регіонального рівнів.

Цілі освітньо-наукової програми полягають у підготовці висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», здатного до самостійної науково-дослідницької, педагогічно-організаційної та практичної та науково-організаційної діяльності у галузі державного управління та бізнесу, економічної науки, а також викладацької роботи у ЗВО.

Зауважимо також, що стандарт вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти під час формування програми відсутній. Сформовані в ОНП ПРН відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій для 8 кваліфікаційного рівня [1].

При формулюванні цілей та програмних результатів навчання та при перегляді програми враховується досвід стратегічних наукових партнерів економічного факультету. Зустрічі з представниками академічної спільноти проходять під час круглих столів, спільних наукових конференцій, засідань кафедр.

Особливість освітньо-наукової програми:

- виконується на профільному факультеті НАУ, який є провідним

галузевим університетом дослідницького типу, що підтверджується міжнародними та національними університетськими рейтингами;

- фокус освітньо-наукової програми – глибокі теоретичні знання, розуміння сучасних проблем економічного розвитку, зокрема авіаційного спрямування, здатність розробляти новітні економічні концепції, володіння методологією проведення фінансово-економічних досліджень, методами статистичного аналізу, економіко-математичного моделювання та сучасними ІТ технологіями для організації досліджень, що забезпечує унікальний синергетичний ефект підготовки;

- викладачами освітньо-наукової програми та науковими керівниками аспірантів є висококваліфіковані НПП університету, засновники та представники наукових шкіл, які сформувалися та розвиваються на економічному факультеті [2];

- фахові дисципліни є авторськими, відповідають авіаційному профілю Університету та сучасним досягненням науки та практики з фінансів.

Для забезпечення високого рівня підготовки, до розробки освітньо-наукової програми також залучаються здобувачі вищої освіти, а також випускники аспірантури факультету. Мотивація, інтереси і пропозиції здобувачів вищої освіти враховуватимуться в процесі їх опитування та за можливості приймати участь у засіданнях кафедри, вченої ради факультету/Університету.

Безпосередньо мотивація підготовки полягає в оволодінні знаннями, уміннями і навичками фінансиста-дослідника, що враховується при формулюванні цілей освітньо-наукової програми (ОНП) Ph.D за спеціальністю 072.

Актуальність підготовки за розробленою ОНП стосується, зокрема, можливості вибору тематики самостійного наукового дослідження відповідно до опанування методологією та методами наукових економічних досліджень, до наукових інтересів та майбутніх планів професійної діяльності. У процесі розробки та перегляду ОНП враховується інтереси та пропозиції різних

професійних спільнот.

Стосовно структури - ОНП повинна містити певні елементи, зокрема:

- обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня;
- перелік компетентностей здобувача вищої освіти; нормативний зміст підготовки здобувачів Ph.D, сформульований у термінах результатів навчання;
- форми атестації здобувачів Ph.D; вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- вимоги стандартів вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні.

На підставі освітньо-наукової програми а за спеціальністю 072 розробляється навчальний план, що визначає:

- вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання; графік навчального процесу;
- зведені дані про бюджет часу у тижнях; відомості про державну атестацію; перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС;
- розподіл іспитів, заліків за семестрами; розподіл годин на тиждень за курсами і семестрами; співвідношення аудиторного навантаження до загального обсягу навчального навантаження; послідовність вивчення дисциплін; форми проведення навчальних занять та їх обсяг, та інше, передбачене відповідним затвердженим у НАУ положенням.

Завданням для робочої групи являється уникнути перевантаженості ОНП ПРН, що в подальшому може ускладнити її реалізацію, а також проблемним питанням стає намагання розробників включити в окремі ОК максимальну кількість ПРН.

Уваги заслуговує усунення можливості виникнення у програмі фактів, коли окремі ОК у силабусах не передбачають реалізацію закріплених за ними ПРН. Уникнути таких загроз можливо за рахунок оптимізації кількості ПРН в принципі, а також зменшити кількість ПРН, які забезпечують кожну окрему ОК.

Окремо приділено увагу щодо необхідності ширше використовувати можливості Google Classroom та Moodle, зокрема для забезпечення лекцій,

семінарських занять, завдань для самостійної роботи, методичних вказівок і та ін. (наповнити їх усією максимально необхідною інформацією для здобувачів).

В ОНП 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» включено до обов'язкових компонентів не менше чотирьох складових, що передбачають набуття аспірантом таких компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій:

1) для здобуття глибинних знань із спеціальності, за якою здобувач проводить дослідження передбачено 5 обов'язкових компонентів, зокрема такі як: «Когнітивно-комунікаційні технології у наукових дослідженнях авіаційної галузі», «Модернізація системи відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування» та «Банківські послуги аеропортів та фінансові інновації в цифровій економіці» (по 3 кредити ЄКТС);

2) оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору, цього передбачено вивчення обов'язкової компоненти «Філософія науки та інновацій» (3 кредити ЄКТС);

3) набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами - передбачено вивчення обов'язкових компонентів «Філософія науки та інновацій» та «Методологія та організація наукових економічних досліджень» (по 3 кредити ЄКТС);

4) здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською), а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів за спеціальністю, передбачено вивчення обов'язкової компоненти «Академічне письмо англійською мовою (English academic writing)» (6 кредитів ЄКТС).

Під час реалізації ОП передбачено проведення асистентської педагогічної практики, загалом 6 кредитів ЄКТС, що є достатнім для здобуття відповідних

компетентностей здобувачів вищої освіти. Практична підготовка за ОНП 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» відповідає сучасним тенденціям розвитку професійної сфери діяльності доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» саме в рамках галузевого спрямування Національного авіаційного університету.

Список використаних джерел

1. [https://data.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011- %D0%BF/paran12#n12](https://data.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12)).
2. Нука сервіс. <https://diplom.com.ua/uk/shho-potribno-dlya-otrimannya-phd-v-ukrayini>.
3. http://science.univ.kiev.ua/research/scientific_school/.